

Ο Βιργίλιος και ο Διονύσιος ο Αλικαρνασσεάς (και οι δυο στα χρόνια του Αυγούστου, τον 1^ο π.Χ. αιώνα) κατέγραψαν την περιπέτεια με τον Κάκο. Για τις ανάγκες της μυθολογίας, ο Ηρακλής, αντί να προσπεράσει την Ιταλική χερσόνησο βαδίζοντας ανατολικά, ξεκίνησε να την γυρίσει όλη. Κατέβηκε ως τον ποταμό Τίβερη, στον Παλατινό λόφο, εκεί που αργότερα έμελλε να κτιστεί η Ρώμη, και έπεσε να κοιμηθεί. Τα βόδια του είχαν πολύ χορτάρι να βοσκήσουν. Είχαν κι έναν απρόσκλητο επισκέπτη, τον Κάκο, γιο του Ηφαιστού, τρομερό ληστή, τέρας όμοιο με τον Γηρυόνη, απαίσιο δολοφόνο με το στόμα του να ξερνά φωτιά. Έκλεψε από το κοπάδι «τέσσερις ταύρους και τέσσερις αγελάδες» και τις έκρυψε σε μια σπηλιά, στο βουνό Αβεντίνο όπου κατοικούσε. Τράβηξε τα ζωντανά από την ουρά και τα ανάγκασε να πισωπατούν ώστε να μπερδευτεί όποιος ήθελε να ακολουθήσει τα ίχνη τους. Σφράγισε την είσοδο της σπηλιάς με ένα τεράστιο βράχο που ούτε ο Ηρακλής μπορούσε να μετακινήσει και περίμενε.

Ξύπνησε κάποτε ο Ηρακλής κι ετοιμάστηκε να συνεχίσει τον δρόμο του. Είτε τα κλεισμένα στη σπηλιά ζώα άρχισαν να μουγκανίζουν είτε ο ήρωας μέτρησε το κοπάδι του και διαπίστωσε ότι του έλειπαν οκτώ ζώα. Στη δεύτερη περίπτωση, άρχισε να τα αναζητά.

Ο Κάκος καθόταν στην είσοδο της σπηλιάς κι έκανε τον ανήξερο αλλά αρνιόταν να αφήσει τον Ηρακλή να την ψάξει. Ο ήρωας έφερε κοντά τα υπόλοιπα ζώα. Αυτά που βρισκόνταν μέσα στη σπηλιά, άρχισαν να μουγκανίζουν αποκαλύπτοντας τον κλέφτη. Ο Κάκος έφυγε να καλέσει ενισχύσεις.

Ο Ηρακλής τον πρόλαβε και αναμετρήθηκε μαζί του. Το θυρλικό ρόπαλο θρυμμάτισε τον ληστή. Ή, στη μεταξύ τους πάλη, ο Ηρακλής εφάρμοσε θανατηφόρα λαβή γύρω από τον λαιμό του και τον σκότωσε. Μετά, ο Ηρακλής αφαίρεσε ένα μεγάλο βράχο από την κορφή του λόφου, με αποτέλεσμα η σπηλιά να μείνει χωρίς σκεπή. Από εκεί, έβγαλε έξω τα κλεμμένα ζώα.

Ο Παλατινός λόφος λεγόταν τότε Παλλαντινός και βασιλιά είχε τον Εύανδρο από την Αρκαδία που ήταν γιος του Ερμή και της αρκαδικής νύμφης, Θέμιδας, όπως έχει ήδη αναφερθεί. Από χρόνια, ο Εύανδρος είχε μάθει από τη μάνα του ότι ο Ηρακλής έμελλε να γίνει αθάνατος. Και γι' αυτό αλλά και ευγνωμονώντας τον ημίθεο που απάλλαξε την περιοχή από τον τερατώδη Κάκο, τον υποδέχτηκε με μεγάλες τιμές και ίδρυσε βωμό λατρείας του. Κι ακόμα, κάλεσε τον Ηρακλή να ξεκινήσει αυτός την θυσία. Με όλα αυτά, ο ημίθεος πολύ

ευχαριστήθηκε. Σε ανταπόδοση, ξεπάστρεψε την περιοχή από τους κακοποιούς.

Κάνοντας τον κύκλο της Κάτω Ιταλίας, ο Ηρακλής έφερε το κοπάδι με τα πορφυρά βόδια στην δυτική άκρη, απέναντι στη Σικελία. Εκεί, ένα από τα ζώα του ξέφυγε («απορρήγνυσι», λέει ο Απολλόδωρος), ρίχτηκε στη θάλασσα, πέρασε το στενό και βγήκε στη Σικελία, τη διέσχισε ολόκληρη και βρέθηκε στο δυτικό της άκρο, στην χώρα των Ελύμων που βασιλιά είχαν τον αιμοβόρο Έρκα, γιο του Ποσειδώνα ή του Βούτη. Καλούσε αυτός τους ξένους σε αγώνα πάλης και τους σκότωνε. Για την ώρα, είδε το βόδι, θαύμασε το πορφυρό του χρώμα και το έβαλε στο δικό του κοπάδι.

Στο σημείο από όπου το βόδι ξέφυγε («απορρήγνυσι»), ιδρύθηκε αργότερα μια πόλη: Ρήγιο, για να θυμίζει το γεγονός (σημερινό Ρέτζιο). Μερικοί προχωρούν ακόμα πιο μακριά και λένε ότι από το γεγονός ότι το ζώο αυτό ήταν δαμάλι («vitulus» στην ντόπια λαλιά), η όλη περιοχή ονομάστηκε Vitalia, έμεινε
Italia,
την λέμε Ιταλία.

Κατά τον Απολλόδωρο, ο Ηρακλής άφησε το κοπάδι του στην φροντίδα του θεού Ήφαιστου που είχε το εργαστήριό του εκεί κοντά (στην Αίτνα, στην απέναντι σικελική ακτή), βούτηξε στη θάλασσα, πέρασε στη Σικελία και βάλθηκε να ψάχνει το πορφυρό βόδι. Το βρήκε στο κοπάδι του Έρκα και το ζήτησε πίσω. Ο Έρκας δήλωσε ότι θα το επιστρέψει μόνο αν ο Ηρακλής τον νικήσει στην πάλη. Ο ημίθεος τον νίκησε όχι μια αλλά τρεις φορές, τον σκότωσε, πήρε το ζωντανό του κι έφυγε.

Κατά τον Διόδωρο, ο Ηρακλής πέρασε στη Σικελία με ολόκληρο το κοπάδι του. Μάλιστα, στο στενό της Μεσσήνης, η Σκύλλα που καιροφυλακτούσε εκεί, του άρπαξε ένα βόδι και το έφαγε. Ο Ηρακλής θύμωσε και τη σκότωσε αλλά την ανάστησε ο Φόρκυς. Προχωρώντας με το κοπάδι του, ο Ηρακλής αναγκάστηκε να συγκρουστεί με τους ανθρωποφάγους Λαιστρυγόνες και με τους Σικανούς.

Οι Λαιστρυγόνες ήταν γίγαντες που ζούσαν στην Τηλέπυλο, νότια της Αίτνας (οι Ρωμαίοι την ήθελαν νότια στο Λάτιο). Ο Ηρακλής τους εξολόθρευσε αλλά απέμειναν αρκετοί, ώστε

να υπάρξουν απόγονοί τους που θα ταλαιπωρούσαν αργότερα τον Οδυσσέα. Για τον ίδιο σκοπό άλλωστε αναστήθηκε και η Σκύλλα.

Οι Σικανοί ζούσαν άλλοτε στην Ιβηρία, γύρω από τον ποταμό Σικανό, ή στην Ιλλυρία. Τους έδιωξαν από τον τόπο τους οι Λίγυρες ή οι Ιλλυριοί και κατέληξαν στη Νοτιοδυτική Σικελία. Η μάχη με τον Ηρακλή υπήρξε καταστροφική καθώς σκοτώθηκαν όλοι οι αρχηγοί τους.

Στην πόλη Αγύριο, στις όχθες του ποταμού Σύμαιθου (σήμερα Giaretta), την πατρίδα του Διόδωρου του Σικελιώτη, αποτυπώθηκαν πάνω στον βράχο τα ίχνη από τα βήματα του ήρωα αλλά και των ζώων του κοπαδιού του. Τα είδαν οι εκεί κάτοικοι κι ένιωσαν πως είχαν να κάνουν με κάτι θεϊκό. Και θεϊκές τιμές του απέδωσαν. Ο Ηρακλής έκτισε εκεί ναό στη μνήμη του Γηρυόνη και του Ιόλαου, έφτιαξε και μια λίμνη για τους κατοίκους. Και, κοντά σε μια πηγή, ίδρυσε ναό προς τιμή της Δήμητρας και της Κόρης, σημάδι ότι πάλι βρέθηκε κοντά σε πύλη που οδηγεί στον Κάτω Κόσμο.

(τελευταία επεξεργασία, 23 Αυγούστου 2021)